

5. Лейбниц Г. В. Сочинения: В 4-х томах. Тома 1,4. М., Мысль,4. 1982
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №30 «Біологічні активи», затверджене наказом Мінфіну України від 18.11.2005., №790.
7. Подолинський С.А. Вибрані твори / С.А. Полонинський; упоряд. Л.Я. Корнійчук. - К.:КНЕУ, 2000. – 328 с.
8. Руденко М.Д. Енергія прогресу: нариси з фізичної економії [Текст]. – 2-ге вид. допов. / М.Д. Руденко. – Тернопіль: Джура, 2005. – 412 с.
9. Шевчук В.О. Абсолютні блага і ринок: виміри достатності теоретичної економії / В.О. Шевчук // Економіка АПК. – 2009. – №3. – С.103-106.

Анотація. В роботі приведено обобщення та систематизація взглядов економістів на сутність денежного измерителя и пересмотр его замены на энергетический эквивалент.

Ключевые слова: деньги, учет, энергия, сельскохозяйственная продукция, биологические активы, прибавочная стоимость.

Summary. Money Meter in a dynamic accounting system leads to the existence of a number of controversial problems related to objective valuation credentials. For the money always buy energy in all its forms, and their main provision of agricultural products. Money is designed to reflect the energy flows that create agricultural products. We give a generalization and systematization of the views of economists on the concept of a monetary nature meter. The essence of money in terms of the energy approach. The analysis of the functions of money in accounting. It is proposed oc-new money as a measure of real economic processes, take the absolute value. Material support money should be products, which embodied-schena absolute surplus value. Hidden substance behind the prices of agricultural products, was studied since the time of Aristotle. On the role of this substance was offered a resource that is used in the manufacture of all products at all. Basically, this resource is energy. Mystery money has always been energy supply of money

Key words: money, accounting, energy, agricultural products, biotical assets, surplus value.

УДК 631.155.2

Вороновський І.Б., к.т.н., доц.
Таврійський державний агротехнічний університет

РОСЛИННА СИРОВИНА – ПАЛИВО ДЛЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ МАШИННО-ТРАКТОРНИХ АГРЕГАТІВ

Анотація. Розглядається вирішення проблеми енергетичної безпеки країни шляхом заміни нафтопродуктів, які використовуються мобільними енергетичними засобами МТА, паливно-мастильними матеріалами виготовленими з рослинної сировини.

Ключові слова: рослинна сировина, біопаливо, дизельне паливо, енергетичні засоби.

Постановка проблеми. В останній час великої актуальності набуває енергетична залежність країни. Для аграрного сектору економіки ця проблема полягає в дефіциті і дорожнечі нафтопродуктів, які використовуються для забезпечення функціонування мобільної енергетики (тракторів, комбайнів тощо). Враховуючи те, що Україна забезпечує свою потребу нафти на 85...90% за рахунок імпорту, а ціна на світовому ринку на неї постійно росте, то це змушує шукати альтернативні джерела енергії. Одне з них – біологічне паливо – різноманітні замінники нафтопродуктів, виготовлені з рослинної сировини. Європейські країни давно взяли курс на збільшення частки біопалива. На XVIII Міжнародній виставці–ярмарку «Агро-2006» знову говорили про перспективу виробництва біологічного палива. Собівартість такого палива нижче порівняно з такими, що виробляються з нафти: літр коштує від 2,5 до 2,8 гривень. До того ж, таке паливо не шкодить навколишньому середовищу, сировинна база для його отримання є відновлюваною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Піонером застосування біопалива є Бразилія. Там спиртове паливо для автомобілів почали використовувати в 70 роках минулого століття. Зараз в Бразилії біоетанол забезпечує до 40 % потреби в паливі, і поки що, не одна країна не може з нею порівнятися. В Україні в 2003 році вийшов Указ від 26.09.03 № 1094 «Про заходи по розвитку виробництва палива з біологічної сировини». Даній проблемі присвячені роботи В.А. Дідура, В.Т. Надикто, В.О. Дубровіна та інших [1, 2, 4, 5]. Але подальша трансформація ринку рослинної сировини для виробництва біопалива в ринкових умовах пов'язана з новими проблемами.

Формулювання цілей статті - аналіз структури та цінової ситуації сучасного ринку рослинної сировини з точки зору задоволення внутрішніх потреб і в аспекті зовнішньоекономічної діяльності та проблем його розвитку.

Виклад основного матеріалу. За час, який пройшов після виходу Указу в Україні дійсно збільшилися площі посіву олійних культур в тричі. Але це не стало розвитком для застосування біологічного палива. Причиною цьому була сприятлива кон'юнктура на світовому ринку олійних культур (табл. 1) [3].

Виробництво та реалізація олійних культур (тон) за 2010 рік

Олійні культури	Всього	Внутрішнє споживання	Експорт
Всього, в тому числі:	1210504	31726	1178778
Насіння соняшнику	416538	7687	408851
Ріпак	509488	18843	490645
Соя	251127	5000	246127
Насіння гірчиці	7780	28	7752
Насіння льону	25571	168	25403

Примітка. За даними Союзу аграрних бірж України.

Вирощена сировина – насіння ріпаку, всі ці роки вивозилось на експорт. Так із зібраного врожаю 2010 р. в об'ємі 509,5 тис. тон експортовано – 490,6 тис. т (більш ніж 96 % врожаю). І тільки більш ніж 18 тис. тон ріпаку було перероблено на Україні, і зовсім не на виробництво біопалива.

Ще в грудні 2006 р. Кабмін схвалив концепцію Програми розвитку виробництва біодизелю на період до 2015р. В даному документі у відповідності з вимогами Європейського Союзу (ЄС) передбачається довести виробництво та споживання біодизеля на Україні до 2015 року до рівня більш як 520 тис. тон (5,7 %у загальній структурі енергоспоживання). Згідно з цими стандартами ЄС планує розширити посіви ріпаку до 10% загальної ріллі в країні (біля 3 млн. га).

І тільки 24.05.2012 р. ВР прийняла Закон «Про розвиток виробництва і споживання біологічного палива». Закон визначає правові основи регулювання обороту (виробництва і споживання) біологічних палив, які базуються на основі використання джерел поновлюваної сировини і біохімічних методів його переробки. Зокрема, держава сприяє виробництву: дизельного біопалива із змістом етилового або метилових ефірів жирних кислот, отриманих з рослинних масел і тваринних жирів, в таких пропорціях до загального об'єму виробництва дизпалива в Україні: у 2012 році - не менше 2%; у 2013 році - не менше 5, 75%; у 2014 році - не менше 10%; у 2015 році - не менше 20 % [6].

Документ містить також норму, згідно якої розпорядники державних коштів при здійсненні закупівель палива для технічних засобів за рахунок

державних коштів виходять з того, що частка біопалива в такому паливі обов'язково повинна складати: у 2012 році - не менше 1%; у 2013 році - не менше 2%; у 2014 році - не менше 3%; у 2015 році - не менше 4% [6].

Планується також, що держава забезпечуватиме розвиток виробництва і споживання біопалива шляхом вживання заходів по економічному стимулюванню споживання біопалива виробниками і споживачами в Україні.

Оперуючи такими показниками є підстава зробити висновок, що АПК буде повністю забезпечений в потребі біодизеля. Сільськогосподарське виробництво України витрачає такий обсяг нафтопродуктів (від їх загального виробництва, млн. т): дизельне паливо понад 7 млн. т (від 14 млн. т); бензин – 4,5 млн. т (від 10 млн. т); мастила – 2,8 млн. т (від 5,6 млн. т) [7]. Також було підраховано, що на будівництво біодизельних заводів та створення зон вирощування ріпаку (площею 50-70 тис. га) необхідно 1670 млн. євро, які можна отримати у вигляді інвестицій та бюджетних коштів на основі повернення. На перший погляд, ріпаківі перспективи – великі і головне – грошові. Але весь ріпак йде на експорт.

Сьогодні вартість ріпакової олії на світовому ринку досягає \$800 за тону, виробникам вигідніше продати ріпак на експорт та закупити дизельне паливо, яке буде дешевше біодизеля. Експерти важчають, що не треба зациклюватись на вирощуванні однієї культури, тому що сировина, як і раніше, буде вивозитися в європейські країни, які випускають біодизель на промисловій основі і завжди будуть давати високу ціну за український рапс. Тому питання про виробництво біопалива в Україні необхідно ставити ширше – необхідно розробити комплексний підхід відносно економіки вирощування всіх олійних культур, а потім вже говорити про їх використання в тому чи іншому напрямленні, в тому числі і на біопаливо. При цьому необхідно відпрацювати:

- технології вирощування цих культур;
- сучасні технології переробки сировини;
- стратегію направлення використання культур, які вирощуються;

- систему державної підтримки виробництва всіх олійних культур в країні.

Тому вважаємо, що для цього необхідно в даному напрямку використовувати насіння рицини. Привабливість бізнесу, пов'язаного з виробництвом та переробкою рицини на сьогоднішній день має тільки дві умови – природнокліматичний потенціал півдня України, та значний попит ринку в рициновій олії. Внаслідок цього сільськогосподарські виробники не відчують економічного інтересу до виробництва рицини. Це потребує обґрунтування планів виробництва продукції, виконання яких зорієнтовано на гарантію її реалізації та виключення ризику [2].

Рицина є високоолійною технічною культурою, яка використовується у багатьох галузях господарства (авіаційній, оборонній, автомобільній, хімічній, електротехнічній, поліграфічній, лакофарбовій, текстильній, медичній, волоконного зв'язку та ін.). Касторове масло - продукт переробки рицини.

Забезпечення промисловості України вітчизняним касторовим маслом дозволить заощадити щорічно біля \$ 24 млн. дол. валютних ресурсів. Крім того, на відміну від соняшнику, рентабельність якого значно менша, рицина є добрим попередником для зернових культур, що дає можливість підтримувати родючість ґрунтів в умовах дефіциту органічних добрив. Саме тому проблема відродження вирощування та переробки рицини досить актуальна.

Для задоволення потреб колишнього СРСР в касторовому маслі, 60% загальної площі під рицину засівалось в Україні, а це Запорізька, Херсонська, Миколаївська, Одеська області та Крим. З 1980 року виробництво рицини в нашій країні почало скорочуватись, а в останні роки в державні ресурси насіння зовсім не надходить. Росія теж залежить від імпорту рицини, бо на сьогодні там виробляється тільки 2 тис. тон насіння рицини. Так в 2004 році Росія імпортувала касторового масла в кількості 5 тис. тон. На сьогодні монополістом виробництва та переробки рицини є Індія [1, 2].

У Запорізькій області до 1982 року площа посівів під рицину складала біля 120 тис. га і її вирощування для сільськогосподарських підприємств було

рентабельним. В зв'язку з відсутністю в Україні переробних підприємств виробництво товарного насіння рицини припинилося, але гостра потреба в продукції її переробки – касторовому маслі на сьогодні існує, яка для нашої держави складає більше 16 тис. тон на рік і забезпечується виключно за рахунок імпорту. Так ВАТ «Азмол» сьогодні випускається тільки п'ять найменувань різноманітних змазок.

Переробку рицини кілька разів планувалось налагодити на маслоекстракційних заводах (МЕЗ) Укролієжирпрому. Проте, в результаті великої різниці фізико-механічних і хімічних властивостей цієї культури від властивостей іншого олійного насіння, без істотної реконструкції підприємств переробку рицини здійснити неможливо. Також відсутня система селекції та насінництва, система машин, особливо збиральної техніки.

Запорізька область має в цьому аспекті найбільшу інвестиційну привабливість для відродження виробництва та переробки рицини. По-перше, наявність інституту олійних культур УААН з селекційним центром, дозволить в короткий термін відновити систему селекції і насінництва рицини. По-друге, відсутність в Україні збиральної техніки може бути вирішена за рахунок її імпорту із Росії, або Німеччини. На 1000 га посівної площі необхідно мати 5 комбайнів.

І нарешті, відсутність переробних підприємств може бути вирішена шляхом освоєння нових потужностей на базі маслоекстракційних заводів, елеваторів або агрофірм, які мають вільні площі для зберігання зерна рицини і продуктів переробки, а також наявність необхідної інфраструктури. Технологічне обладнання можна використовувати як імпортне, так і вітчизняне.

Висновки. У вирішенні проблем енергетичної незалежності України перспективним направленням є виробництво ПММ з рослинної сировини.

При цьому першочерговими завданням є: створення переробних підприємств по переробці рицини на касторове та ріпакове масла та біодизель; адаптування сучасної сільськогосподарської техніки до біопалива; відродження селекції і насінництва рицини; використання у сфері виробництва та

споживання біопалива економічних важелів і стимулів щодо удосконалення структури земель сільськогосподарського призначення, зокрема оптимізація площ сільськогосподарських культур, зайнятих під олійними культурами; запровадження ґрунтозахисної системи землеробства; дотримання науково обґрунтованої сівозміни. Розвиток ринку рослинної сировини в Україні дозволить радикальним чином вирішити еколого-енергетичні проблеми економіки країни, підвищити рівень національної безпеки нашої держави.

Література

1. Дідур В.А. Технологія безвихідної переробки насіння рицини /В.А. Дідур // Праці ТДАТА. – 2003 - Вип. 15. с. 3-10.
2. Фарафонова Л.М. Проблеми інноваційного процесу в Україні та шляхи їх вирішення. //Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. Вип. 31 – Харків, 2004. - с. 72.
3. www.minagro.kiev.ua
4. Дідур В.А., Надикто В.Т. Використання рослинної сировини для виробництва біопалива. // Механізація та електрифікація сільського господарства. Вип. 92.– 2008. – 32-41с.
5. Дідур В.А., Надикто В.Т. Особенности эксплуатации мобильной сельскохозяйственной техники при использовании биодизеля. // Тракторы и сельхозмашины. – Москва, №3, 2009. – с. 3-6.
6. <http://economics.unian.net/rus/detail/>
7. Вороновський І.Б. Підвищення ефективності використання сільськогосподарської техніки / І.Б. Вороновський // Науковий вісник Національного аграрного університету. - К., 2002. – Вип. 51. – с. 67-70.

Аннотація. Рассматривается решение проблемы энергетической безопасности страны путем замены нефтепродуктов, которые используются мобильными энергетическими средствами МТА, горюче-смазочными материалами изготовленными из растительного сырья.

Ключевые слова: растительное сырье, биотопливо, дизельное топливо, энергетические средства.

***Summary.** In the article the decision of problem of power safety of state is examined by the way of replacement of naphtha which are used by mobile energy, by oil petrol materials made from a digester.*

Recently, the urgency is high energy dependence. For the agricultural sector, this problem is in short supply and high cost of petroleum products, which are used for the operation of mobile power (tractors, combines, etc.). Given that Ukraine provides its petroleum needs for 85...90% through imports and the price on the world market for it is growing, it makes us look for alternative sources of energy. One of them – biofuels - various petroleum substitutes made from plant materials. Therefore, we believe that it is necessary in this area to use castor seeds. Attractiveness of business related to the production and processing of castor currently has only two conditions - the potential of natural and southern Ukraine, and the significant market demand in castor oil. As a result, farmers do not feel the economic interest in the production of castor. This requires the study plans of goods, which is oriented to guarantee its implementation and eliminate the risk of.

***Keywords:** digester, biopropellant, fuel-oil, power facilities.*

УДК: 631.14:633.1

*Воронянська О.В.,
к.е.н., доцент, кафедра аналізу і контролінгу
Таврійського державного агротехнологічного університету*

ЗЕРНОВА ГАЛУЗЬ ПОТРЕБУЄ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ

***Анотація.** Проаналізовано рівень і складові Державної підтримки сільськогосподарського виробництва в Запорізькій області і трьох її районах, забезпеченість основними технічними засобами виробництва. Дана оцінка Державних програм щодо розвитку зернової галузі.*

***Ключові слова:** Зернова галузь, державна підтримка, податкові пільги, державні програми.*

Постановка проблеми. Спеціальний режим оподаткування сільськогосподарських товаровиробників у формі фіксованого сільськогосподарського податку (ФСП) останнім часом постійно обговорюється в наукових колах за участю представників аграрного бізнесу та представників податкових органів. Загострення вона набула з появою Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» і проекту Закону України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо реформування фіксованого сільськогосподарського податку та перегляду пільг зі сплати податку на додану вартість, податку на прибуток підприємств.